

De schrijver heeft een aantal juridische problemen met hun oplossingen naast elkaar gezet. De vragen die aan de orde komen zijn de volgende:

- wordt de zelfstandigheid van de plaatselijke kerk door de rechter onderkend?
- is de rechter bevoegd een oordeel uit te spreken over vragen van geloof en overtuiging?
- als de rechter zich onthoudt van een oordeel, welke gevolgen heeft dit dan voor de zelfstandigheid van de plaatselijke kerk?
- in hoeverre beïnvloeden deze vragen de rechtspositie van de kerkelijke goederen?

Het eerste hoofdstuk bespreekt de eigenaardigheid van het kerkrecht. Kroongetuige is hier Rutgers, met een befaamde rede over *Het Kerkrecht voorzoover het de kerk met het recht in verband brengt*, een waardevol stuk nog altijd, waarin sterk positie wordt gekozen tegen een spiritualistische opvatting van het kerkrecht, dat jarenlang grote invloed heeft gehad binnen het protestantisme. In het tweede hoofdstuk komt het gereformeerde kerkordelijke beginsel aan de orde dat ten grondslag werd gekozen voor de inrichting van de gereformeerde of hervormde kerk hier te lande. Voor de schrijver ligt de voornaamste betekenis van de keuze die gedaan werd in de grote waardering van de zelfstandigheid van de plaatselijke kerk ten opzichte van het kerkverband. In hoeverre hier inderdaad de accenten juist gelegd zijn is de vraag. De opvatting van Mr. Oldenhuis is ingegeven door de gedachten die in 1923 werden vertolkt door Joh. Jansen in zijn *Korte Verklaring van de Kerkorde*, een werk dat onlangs binnen de Gereformeerde Kerken (Vrijgemaakt, binnen verband) opnieuw werd uitgegeven.

Tegen deze achtergrond wordt nu een onderzoek ingesteld naar de rechtsvin-
ding van de burgerlijke rechter in kerkelijke conflicten. Zestien bladzijden
worden gewijd aan beschouwingen in verband met geschillen die voortvloeien
uit de Afscheiding en Doleantie. Daarna komt de Vrijmaking van 1944
aan de orde, terwijl in een tweetal naschriften de uitspraak inzake een conflict
binnen een Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) wordt gereleveerd.

De studie bevat veel leerzaam materiaal over niet alleen zeer ingewikkelde, maar vooral zeer pijnlijke kwesties. Misschien dat dit laatste wat verzacht had kunnen worden, wanneer - vooral wat de vorige eeuw betreft - de blik over de landsgrenzen was geworpen, zoals b.v. gedaan werd in een 'Bericht van deskundigen' aan het Gerechtshof te Arnhem (1955), waarvan de schrijver kennis heeft kunnen nemen. Het zou kunnen blijken dat de kwestie waarom het gaat niet een specifiek Nederlandse is. En is het wel een specifiek gereformeerd? Het grote conflict binnen de Gereformeerde Kerken heeft ongetwijfeld veel materiaal geleverd, maar ook daarbuiten hebben burgerlijke rechters te maken gehad met kerkelijke conflicten.

Een moeilijk citaat: "Geloofsvragen kunnen tevens rechtsvragen zijn, althans uitgroeien tot rechtsvragen, die door de burgerlijke rechter beoordeeld kunnen worden".

Een bevredigend citaat, de conclusie van Mr. Oldenhuis: "Indien de aloude ongedeelde kerk in twee groepen uiteen is gevallen om zuivere geloofskwesties, terwijl beide groepen pretenderen de voortzetting te zijn van de ongedeelde kerk, behoren de kerkelijke goederen in dat geval aan beide en moeten worden verdeeld naar verhouding van het ledental, waaruit beide groepen bestaan ten tijde van de kerkbreuk".